

Ключові слова: професійна освіта, кваліфіковані робітники, навчально-виховний процес, викладач, сприйняття, історичні обставини.

УДК 37.018.43:378.018.46

“DISTANCE LEARNING” AND “POSTGRADUATE TEACHER EDUCATION”: ESSENCE AND MODERN UNDERSTANDING

«ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ» ТА «ПІСЛЯДИПЛОМНА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА»: СУТНІСТЬ І СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ

Ірина Соснова

здобувач 3 курсу третього
(освітньо-наукового) рівня вищої
освіти освітньої програми
«Освітні, педагогічні науки»
E-mail: i.sosnova@ippo.dn.ua
ORCID 0000-0002-6813-3788
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Irina Sosnova

getter of the 3st year of the third
(educational and scientific) level of higher
education of the educational program
“Educational and Pedagogical Sciences”
E-mail: i.sosnova@ippo.dn.ua
ORCID 0000-0002-6813-3788
SHEI “Donbas State Pedagogical
University”, Ukraine

ABSTRACT

The article notes that a special place in the education system is occupied by postgraduate teacher education – one of the most important mechanisms for the development of highly qualified teachers, the main form of lifelong learning. Summarizing the scientific views of representatives of psychological and pedagogical research, it is determined that postgraduate pedagogical education is a system of advanced training (profile expansion), internships and retraining or obtaining another specialty by teachers, which contributes to continuous professional development, formation of general and special competencies, raising professional level, pedagogical skills, general culture by deepening, expanding and updating professional and pedagogical knowledge, developing skills, training, and teaching. Based on a systematic analysis of interpretations, it is stated that the definition of the term “distance learning” distinguishes and scientifically substantiates such components as: learning in synchronous and asynchronous form, elements of the educational process are: organizational forms, content, goals, methods, teaching aids, learning subjects, information and telecommunication technologies. It is emphasized that distance learning in postgraduate pedagogical education institutions is realized through the use of distance learning as a separate form of education, the use of distance learning technologies to provide learning in various forms. It is emphasized that the successful implementation of distance learning in postgraduate pedagogical education depends on three components: organizational, pedagogical, informational and readiness of each for educational activities. It is summarized that the introduction of distance learning into postgraduate pedagogical education ensures the availability of education (on-the-job training), quality of education (use of modern, interactive teaching and learning tools), variability of learning (distance courses, free choice of sequence and order of studying the material), satisfaction of professional interests

(taking into account training and capabilities, individual approach), cost savings, etc.

Key words: *distance learning, postgraduate pedagogical education, distance learning in postgraduate education.*

Актуальність теми. XXI століття ознаменувалося інтенсивним розвитком і використанням інформаційно-комунікаційних технологій у всіх галузях нашого життя. Освіта (загальна середня, передвища, вища, післядипломна) не є винятком. Такі зміни зумовлені інтеграцією вітчизняної педагогічної освіти в європейський та світовий освітній простори, приєднанням нашої країни до Болонського процесу й вимагають, аби освітня система стала соціальним інструментом, спроможним надати комплекс різноманітних освітніх послуг для різних верств населення, забезпечивши неперервність навчання й освіти протягом усього життя.

Стратегічні напрями подальшого розвитку освіти в Україні відображено в Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про Національну програму інформатизації», Концепції розвитку педагогічної освіти, Концепції інформаційної безпеки України, Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні, наказах МОН «Про дистанційне навчання», «Про затвердження вимог до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямами й спеціальностями» тощо. Державними документами передбачено побудову системи освіти й науки, яка підсилить потенціал людини на різних етапах життя та уможливить гнучкість до змін. Так, міністр О. Лісовий зауважив: «Ключовий запит – людина в центрі уваги. Усі зміни для людей і про людей. Ставка на технології та інновації, щоб українці мали найкращі можливості, а держава – потужний людський капітал» (Укрінформ – актуальні новини України та світу, 2023).

Особливе місце в системі освіти посідає післядипломна педагогічна освіта – один із найважливіших механізмів розвитку висококваліфікованих педагогів, основна форма навчання протягом усього життя, якій властива демократичність, відкритість, гнучкість, мобільність підходів до організації навчання. У сучасних умовах цифровізації освіти дистанційні форми навчання стають невід'ємним складником післядипломної педагогічної освіти, що забезпечує якісну підготовку здобувачів, через використання інтерактивних форм і методів навчання, застосування інноваційних технологій, підвищує ефективність самостійної роботи, сприяє закріпленню професійно-педагогічних умінь і навичок, формуванню загальних і спеціальних компетентностей, визначених Стандартами вищої освіти України за спеціальностями, Професійними стандартами на групу професій.

Отже, наразі важливо активно впроваджувати дистанційне навчання в систему післядипломної педагогічної освіти в Україні, зважаючи на реалії сьогодення (військові дії, карантини тощо), таке навчання сприяє взаємодії викладачів зі слухачами та між собою дистанційно, включаючи інтерактивні форми, методи та засоби, притаманні освітньому процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні десятиліття в науковій літературі багато уваги приділено питанням, пов'язаним із неперервною

освітою, активно обговорюється питання розвитку концепції «Lifelong learning» («Навчання впродовж усього життя»), тобто можливість реалізувати власний потенціал попри місце, час та обставини.

У визначеннях неперервної освіти простежено три головних підходи – це професійна освіта дорослих, потреба в якій викликана необхідною компенсацією знань та вмінь, недоотриманих у процесі навчання («освіта на все життя»); довічний процес «учитися все життя»; освіта через потреби особистості, прагнення якої до постійного пізнання себе й довкілля стає її цінністю («освіта через усе життя») (Енциклопедія освіти, 2021).

Розглядаючи значення неперервної освіти в контексті навчання особистості та її професійного самовдосконалення, зауважимо, що важливим складником є післядипломна педагогічна освіта. Різні аспекти зазначеної проблематики знайшли своє відображення в наукових працях вітчизняних учених: Н. Протасова (післядипломна освіта педагогів: зміст, структура, тенденції розвитку), М. Романенко (методологія та зміст сучасної післядипломної педагогічної освіти), С. Синенко (розвиток післядипломної педагогічної освіти в країнах Західної Європи), В. Швидун (аналіз поняття «післядипломна педагогічна освіта» в контексті освітньо-інтеграційних систем) тощо; зарубіжних учених: Р. Болам (R. Bolam) (навчання без відриву від виробництва та підвищення кваліфікації вчителів), Д. Хопкінс (D. Hopkins) (навчання без відриву від виробництва та розвиток освіти: міжнародне дослідження), Б. Джойс, К. Хоувей, С. Яргер (B. Joyce, K. Howey, S. Yarger) (підвищення кваліфікації вчителів) та ін.

У науковій вітчизняній та зарубіжній літературі розглянуто питання дистанційного навчання: В. Биков, В. Кухаренко (технологія створення дистанційного курсу), В. Вишнівський, М. Гніденко, Г. Гайдур, О. Ільїн (організація дистанційного навчання, створення електронних навчальних курсів та електронних тестів), Д. Кіган (D. Keegan) (основи дистанційної освіти, визначення дистанційної освіти), Н. Корсунська (дистанційне навчання: підходи до реалізації), В. Осадчий (система дистанційного навчання університету), О. Самойленко (поняття дистанційної освіти та дискусії навколо неї), Л. Ткаченко, О. Хмельницька (особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти), Д. Шейл (D. Shale) (переконцептуалізація дистанційної освіти) та ін.

Важливими для дослідження є наукові розвідки вчених (Н. Бідюк, О. Войтовська, В. Ковальчук, В. Олійник, С. Панченко, Д. Покришень, С. Якубов та ін.) щодо дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. Викликають інтерес праці Н. Бендерець, А. Борбіт (модель упровадження дистанційної форми навчання в систему післядипломної освіти педагогічних працівників), Н. Клокар (проектування дистанційного навчання педагогічних працівників у системі післядипломної освіти регіону), Л. Ляхоцької (дистанційна технологія навчання в післядипломній педагогічній освіті), С. Сисоевої (організація неперервної професійної освіти на базі Інтернет-технологій) та ін.

Узагальнюючи наукові погляди представників психолого-педагогічних досліджень, доходимо висновку, що зазначена проблема є доволі актуальною, має теоретичне та практичне значення для сучасної освіти.

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Мета статті полягає в теоретичному аналізі сутності понять «дистанційне навчання» та «післядипломна педагогічна освіта» і визначенні концепту «дистанційне навчання в системі післядипломної педагогічної освіти».

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для визначення концепту «дистанційне навчання в системі післядипломної педагогічної освіти» насамперед з'ясуємо його міждисциплінарний характер та безпосередній зв'язок із поняттями «післядипломна педагогічна освіта» та «дистанційне навчання».

Післядипломна освіта виділена в окреме поняття та отримала офіційний статус зі своєю структурою та ієрархією (Законі України «Про освіту» від 23 травня 1991 р.) як наслідок усвідомлення суспільством потреби в кваліфікованих спеціалістах із високим рівнем професіоналізму та культури, що може бути реалізовано завдяки новій філософії освіти – «Освіта впродовж життя».

У сучасній науковій літературі трапляються такі дефініції, суголосні з неперервною освітою: «освіта дорослих» (adult education), «подальша освіта» (further education), «освіта протягом життя» (lifelong education), «навчання протягом життя» (lifelong learning) тощо, під якими розуміємо підвищення кваліфікації, перекваліфікацію дорослої людини, фахівця будь-якої галузі відповідно до вимог державної освітньої політики, запитів роботодавців і стейкхолдерів.

Загальновідомо, що післядипломна педагогічна освіта є невід'ємним складником неперервної освіти, що розвивається як цілісна система та забезпечує безперервний професійний розвиток фахівців. Зважаємо на думку В. Купрієвич, що система післядипломної освіти ґрунтується на загальних для освітньої практики соціально-економічних і педагогічних принципах, проте є відносно відокремленою соціальною системою, особливість якої зумовлена специфічною місією, змістом завдань, організаційним устроєм, особливостями контингенту, взаємодією з іншими соціальними інститутами (Купрієвич, 2024).

Законом України «Про вищу освіту» (ст. 60) визначено сутність поняття «післядипломна освіта» та зазначено, що це спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи через поглиблення, розширення та оновлення її професійних знань, умінь та навичок чи отримання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітнього рівня та практичного досвіду, що включає спеціалізацію, перепідготовку, підвищення кваліфікації та стажування (Закон України «Про вищу освіту», 2021).

Логіка дослідження вимагає вивчення сутності поняття «післядипломна педагогічна освіта», й аби краще усвідомити сучасне розуміння поняття, розглянемо її потрактування:

– галузь освіти фахівців, у середовищі якої відбувається їхній неперервний професійний розвиток відповідно до суспільних запитів, вимог державної освітньої політики й індивідуальних освітніх потреб (Жорова, 2016);

– багатofункціональна, відкрита, самостійна, своєрідна фаза двофазного процесу освіти впродовж життя, обумовлена конкретним змістом із властивими йому особливостями, які використовуються в певних умовах (Кузьмінський, 2003);

– цілісний соціальний інститут у єдності його складників і напрямів діяльності (соціально-економічного, психолого-педагогічного, науково-теоретичного, практично-прикладного, методичного, управлінського); складова, органічна система неперервної освіти, подальший розвиток якої можливий за умови взаємозв'язку з іншими складниками освітньої галузі; система підвищення кваліфікації та перепідготовки дипломованих спеціалістів; форма освіти дорослих, зважаючи на їхні індивідуальні потреби під час здобуття певних знань, вироблення навичок і вмінь, особистісного й професійного зростання (Сидоренко, 2013).

Зарубіжні вчені розглянули післядипломну педагогічну освіту в контексті реалізації принципу «навчання впродовж життя». Так, Р. Болам зазначив, що післядипломна педагогічна освіта – це діяльність щодо освіти та навчання вчителів, директорів шкіл, що здійснюється ними відповідно до базової професійної кваліфікації та спрямована на першорядне завдання вдосконалення професійних знань, умінь і відношень для більш ефективного навчання та виховання дітей (Bolam, 1982), Р. Дейв довів, що це процес особистісного, соціального й професійного розвитку індивіда протягом його життя, здійснюваний для вдосконалення якості життя як окремого індивіда, так і суспільства (Dave, 1976).

Проаналізувавши визначення вченими Європейських країн поняття «післядипломна педагогічна освіта», дослідниця С. Синенко зазначила, що це багатоманітне та багатоаспектне явище, спрямоване на виконання значної низки пізнавальних завдань: модернізацію вмінь і знань учителів (без зміни їх професійної ролі), підготовку педагогів до нових ролей і посад, підвищення кваліфікації та статусу педагогів, зовнішнє та внутрішньошкільне обслуговування педагогічних потреб педагогів, обслуговування безпосередньо практичних і широких освітніх потреб учителів, програму професійного зростання впродовж службової кар'єри вчителя, програми різної тривалості (від двох годин до декількох років) (Синенко, 2002).

Отже, аналіз наукових поглядів вітчизняних і зарубіжних учених, які розглянули поняття «післядипломна педагогічна освіта», уможливило зазначити, що післядипломна педагогічна освіта – це система підвищення кваліфікації (розширення профілю), стажування та перепідготовки чи отримання іншої спеціальності педагогічними працівниками, що сприяє неперервному професійному розвитку, формуванню загальних і спеціальних компетентностей, підвищенню професійного рівня, педагогічної майстерності, загальної культури через поглиблення, розширення й оновлення професійно-педагогічних знань, вироблення умінь, навичок, здібностей упродовж життя.

Наразі для післядипломної педагогічної освіти в пріоритеті є дистанційне навчання (далі – ДН), що передбачає організацію освітньої діяльності (аудиторна (лекції, семінари, практичні заняття тощо) та позааудиторна (самостійна робота з підвищення професійного рівня, конференції, круглі столи, вебінари, воркшопи тощо) робота) із використанням сучасних інформаційних і комунікаційних технологій.

У «Положенні про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти» зазначено, що «дистанційне навчання – організація освітнього процесу (за дистанційною формою здобуття освіти або через використання технологій

дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти) в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх переважно опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій» (Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, 2020).

У науковій літературі трапляється значна кількість дефініцій терміну «дистанційне навчання»: особлива форма інституалізації та втілення навчально-виховного процесу, у якому суб'єкти навчання (його учасники) реалізують навчальну взаємодію принципово й здебільшого екстериторіально (Биков, 2008); продуктивна форма навчання, під час якої використовуються традиційні та специфічні методи, засоби й форми навчання, засновані на комп'ютерних та телекомунікаційних технологіях (Муковіз, 2018); технологія, яка забезпечує якісну освіту студентів та організацію навчального процесу на відстані на основі використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій (Овсянникова, 2016).

У дослідженні будемо керуватися визначенням дистанційного навчання, запропонованим В. Кухаренко, що є більш стислим і вичерпним визначенням, яке враховує всі характерні риси та варіанти організації дистанційної освіти: дистанційне навчання – це синтетична, інтегрована та гуманістична форма навчання, що ґрунтується на широкому спектрі традиційних технологій і застосуванні нової інформації та їх технічних засобів, які використовуються для викладання матеріалу, його вивчення, порядку обміну, що відбувається в діалозі між педагогом і здобувачем, за допомогою Інтернет-ресурсів та освітніх платформ і сайтів (Кухаренко, Рибалко, Сиротенко, 2002).

Отже, на основі системного аналізу потрактувань, констатуємо, що більшість дослідників, у процесі дефініції терміну «дистанційне навчання», вирізняють та науково аргументують такі його складники, як синхронне та асинхронне навчання; елементи освітнього процесу, якими є організаційні форми, зміст, цілі, методи, засоби навчання, суб'єкти навчання, засоби інформаційних та телекомунікаційних технологій.

Учені С. Антощук, В. Гравіт у післядипломній педагогічній освіті виокремили такі варіанти організації ДН: перший варіант реалізується в межах очно-дистанційної чи заочно-дистанційної форми навчання засобами дистанційних курсів, консультацій, чатів і форумів; другий – у межах самостійної роботи засобами технологій ДН (мережева); третій – змішаний (передбачає оптимальне поєднання різних аспектів першого та другого варіантів, є найдоцільнішим в освітній діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти) (Антощук, & Гравіт, 2015).

Зазначимо, що дистанційне навчання в закладах післядипломної педагогічної освіти реалізується через застосування дистанційної форми як окремої форми навчання, використання технологій дистанційного навчання для забезпечення навчання в різних формах (Ляхоцька, 2018).

Зауважимо, що успішне запровадження дистанційного навчання в післядипломну педагогічну освіту залежить від таких складників: організаційного, педагогічного, інформаційного та підготовленості кожного з них до освітньої діяльності й забезпечує процес навчання, дозволяє якісно змінити його зміст, методи й організаційні форми, мотивацію до активної

пізнавальної діяльності, передачу інформації, контроль за опануванням навчального матеріалу тощо.

Організаційний складник дистанційного навчання в післядипломній освіті забезпечено наявністю на порталі (сайті) закладу освіти повної інформації про заклад, навчальні структурні підрозділи (інститути, факультети, кафедри), організацію та структуру освітнього процесу (методична робота, наукова робота, курси підвищення кваліфікації тощо), структуру, зміст та умови ДН (дистанційна освіта дорослих, дистанційна освіта дітей, STEAM-освіта, SELFIE, Електронні освітні ресурси, нормативні документи тощо).

Педагогічний складник дистанційного навчання в післядипломній освіті розглянуто як такий, що зумовлює ефективність професійної педагогічної діяльності фахівця, успішність його професіогенезу, передбачає навчання, перепідготовку, педагогічний супровід педагогів у процесі підвищення кваліфікації та забезпечується основними видами навчальних занять: інтерактивними лекціями, практичними заняттями, постійно діючими навчальними майстернями, семінарами-практикумами, майстер-класами, дискусіями, круглими столами, тренінгами, вебінарами, творчими лабораторіями та майстернями, педагогічними студіями тощо. Зауважимо, що В. Кухаренко, Л. Ляхощка, О. Рибалко, Н. Сиротенко виокремили дистанційні заняття, що проводяться в межах дистанційного курсу: демонстраційна версія заняття за курсом, вступне заняття за курсом, індивідуальне заняття-консультація, дистанційна конференція за допомогою електронної пошти, чатзаняття, вебзаняття, тренінг, ділові ігри, виконання проєктів у групах, виконання контрольних-тестових завдань тощо (Кухаренко, Рибалко, & Сиротенко, 2002; Ляхощка, 2018).

Інформаційний складник дистанційного навчання в післядипломній освіті (системотехнічне забезпечення дистанційного навчання) забезпечений комплексом інформаційно-методичного супроводу освітнього процесу: корпоративного Intranet порталу, електронно-бібліотечної системи, публічного вебсайту, системи підтримки дистанційного навчання, документів планування освітнього процесу (освітні програми та навчальні плани, розклади занять), робочі програми навчальних дисциплін, силабуси, дистанційні курси (платформа Moodle), відео- та аудіолекції й семінари, методичні рекомендації навчальних дисциплін, що необхідні для забезпечення дистанційного навчання, пакети тестових завдань для проведення контрольних заходів, міжкурсів та методичні заходи в міжтестовий період, план-календар навчально-методичних семінарів, нарад, тренінгів тощо та масових заходів міжнародного, всеукраїнського та регіонального рівнів тощо.

Наразі особливістю дистанційного навчання в післядипломній освіті є надання всім охочим педагогічним працівникам можливості самостійно обирати форми підвищення кваліфікації та отримувати необхідні знання, користуючись розвинутими інформаційними ресурсами, завдяки сучасним інформаційним технологіям.

Отже, дистанційне навчання в системі післядипломної освіти – це індивідуалізований процес передання та засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності педагогічного працівника, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального

процесу в спеціалізованому середовищі, створеному на основі сучасних інформаційно-комунікаційних та психолого-педагогічних технологій, і формує умови для безперервної освіти педагогічних працівників. Це форма навчання та педагогічна технологія, основним змістом якої є керування на відстані самостійна робота слухачів, із використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій (Ляхощка, 2018).

Проведений аналіз сутності та сучасного розуміння впровадження дистанційного навчання в післядипломну педагогічну освіту уможливує констатувати, що такий тандем забезпечує доступність освіти (навчання без відриву від основної роботи), якість навчання (застосування сучасного, інтерактивного навчально-методичного забезпечення), варіативність навчання (дистанційні курси, вільний вибір послідовності та порядку вивчення матеріалу), задоволення професійних інтересів (урахування підготовки та можливостей, індивідуальний підхід), економія коштів тощо (Соснова, 2024).

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, дистанційне навчання в післядипломній педагогічній освіті – це те саме очне навчання, але є набагато легшим, доступнішим, що створює умови для безперервності та наступності додаткової освіти, задоволенню потреби творчо-професійного зростання, для підвищення продуктивності та якості навчання (за рахунок використання інформаційних технологій, технічних засобів – різноманіття засобів зв'язку з викладачами, підтримка спілкування online й offline, доступу до навчальних матеріалів та електронних бібліотек тощо), сприяє усуненню прогалин у базовій освіті, оперативній підготовці та перепідготовці педагогічних кадрів в умовах мінливої виробничої та соціальної ситуації, загальному обміну професійно-педагогічною інформацією, дозволяє найбільш оптимально витратити власний час, створює максимально комфортний темп навчання.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Антощук, С.В., & Гравіт, В.О. (2015). Основи організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті: наук. посіб. Суми: НІКО, 180 с.

Биков, В.Ю. (2008). Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. Київ: Атіка, 684 с.

Енциклопедія освіти (2021). /Нац. акад. пед. наук України; гол. ред. В.Г.Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ: Юрінком Інтер, 1144 с.

Жорова, І.Я. (2016). Теорія і практика розвитку професіоналізму вчителів природничих дисциплін у системі післядипломної освіти України (1940-і рр. ХХ ст.): монографія. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 448с.

Закон України «Про вищу освіту» від 01.01.2014 р. (зі змінами від 02.11.2021 р. № 1838-IX). Відомості Верховної Ради (ВВР), 2021, № 47, ст. 384. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

Кузьмінський, А.І. (2003). Теоретико-методологічні засади післядипломної педагогічної освіти в Україні: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти Академії педагогічних наук України. Київ, 42с.

Купрієвич, В.О. (2024). Зміст та функції післядипломної освіти як складової професійного розвитку педагогічних працівників в умовах відкритої освіти. *Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації*: зб. наук. праць з

матер. VII Міжнар. наук. конф. (м. Вінниця, 28червня, 2024р.) / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», С. 193–196.

Кухаренко, В.М., Рибалко, О.В., & Сиротенко, Н.Г. (2002). Дистанційне навчання: умови застосування: Дистанційний курс. 3-є вид. Харків : Торсінг, 320 с.

Ляхоцька, Л. (2018). Дистанційна технологія навчання в післядипломній педагогічній освіті: навч. посібник / НАПН України, ДВНЗ «Ун-тет менедж. освіти», АНВО України. Київ, 288 с.

Муковіз, О.П. Основи дистанційного навчання у початковій освіті: навч.-метод. посібник. Умань : Візаві, 128 с.

Овсянникова, В.В. (2016). Дистанційне навчання в освітньому процесі вищого навчального закладу. *Вісник Запорізького національного університету*. (2(27)). С. 56–60.

Сидоренко, В.В. (2013). Теоретичні і методичні засади розвитку педагогічної майстерності вчителя української мови і літератури в системі післядипломної освіти: дис. ..доктора пед. наук: 13.00.04 / Інститут пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. Київ, 419 с.

Синенко, С.І. (2002). Розвиток післядипломної педагогічної освіти в країнах Західної Європи (Англія, Франція, Німеччина): дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Центральный інститут післядипломної педагогічної освіти АПН України. Київ, 269 с.

Соснова, І. (2024). Сутність педагогічної технології дистанційного навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. *Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць / За заг. ред. доктора пед. наук, проф. С.А.Саяпіню. Краматорськ: Видавництво ЦТPI «Друкарський дім», (1 (105)). С. 90–97.*

Стратегія розвитку освіти і науки до 2030 року: коли і чого очікувати? (2023). *Укрінформ – актуальні новини України та світу*. URL: <http://surl.li/eqhlbf>

Bolam, R. (1982). *Inservice Education and Training of Teachers*. Paris : OECD, 108 p.

Dave, R.H. (1976). *Foundation of Lifelong Education: Some Methodological Aspects*. Hambourg, 347 p.

REFERENCES

Antoshchuk, S.V., & Hraviv, V.O. (2015). *Osnovy orhanizatsii dystantsiinoho navchannia v pisliadyplomnii pedahohichnii osviti: nauk. posib*. Sumy: NIKO, 180 s. [in Ukrainian].

Bykov, V.Iu. (2008). *Modeli orhanizatsiinykh system vidkrytoi osvity: monohrafiia*. Kyiv: Atika, 684 s. [in Ukrainian]

Entsyklopediia osvity (2021). /Nats. akad. ped. nauk Ukrainy; hol. red. V.H.Kremen. 2-he vyd., dopov. ta pererob. Kyiv: Yurinkom Inter, 1144 s. [in Ukrainian].

Zhorova, I.Ia. (2016). *Teoriia i praktyka rozvytku profesionalizmu vchyteliv pryrodnychukh dystsyplin u systemi pisliadyplomnoi osvity Ukrainy (1940-i rr. KhKh st.): monohrafiia*. Kherson: KVNZ «Khersonska akademiia neperervnoi osvity», 448s. [in Ukrainian].

Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» vid 01.01.2014 r. (zi zminamy vid 02.11.2021 r. № 1838-IX). Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 2021, № 47, st. 384. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].

Kuzminskyi, A.I. (2003). *Teoretyko-metodolohichni zasady pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity v Ukraini: avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.04 / Instytut pedahohiky i psykhologhii profesiinoi osvity Akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy. Kyiv, 42s. [in Ukrainian].*

Kupriievych, V.O. (2024). *Zmist ta funktsii pisliadyplomnoi osvity yak skladovoi profesiinoho rozvytku pedahohichnykh pratsivnykiv v umovakh vidkrytoi osvity. Naukovyi prostir: aktualni pytannia, dosiahnennia ta innovatsii: zb. nauk. prats z mater. VII Mizhnar. nauk. konf. (m. Vinnytsia, 28chervnia, 2024r.) / Mizhnarodnyi tsentr naukovykh doslidzhen. Vinnytsia: TOV «UKRLOHOS Hrup», S. 193–196. [in Ukrainian].*

Kukharenko, V.M., Rybalko, O.V., & Syrotenko, N.H. (2002). *Dystantsiine navchannia: umovy zastosuvannia: Dystantsiinyi kurs. 3-ye vyd. Kharkiv : Torsinh, 320 s. [in Ukrainian].*

Liakhotska, L. (2018). *Dystantsiina tekhnolohiia navchannia v pisliadyplomnii pedahohichnii osviti: navch. posibnyk / NAPN Ukrainy, DVNZ «Un-tet menedzh. osvity», ANVO Ukrainy. Kyiv, 288 s. [in Ukrainian].*

Mukoviz, O.P. *Osnovy dystantsiinoho navchannia u pochatkovii osviti: navch.-metod. posibnyk. Uman : Vizavi, 128 s. [in Ukrainian].*

Ovsiannikova, V.V. (2016). *Dystantsiine navchannia v osvitnomu protsesi vyshchoho navchalnogo zakladu. Visnyk Zaporizkoho natsionalnogo universytetu. (2(27)). S. 56–60. [in Ukrainian].*

Sydorenko, V.V. (2013). *Teoretychni i metodychni zasady rozvytku pedahohichnoi maisternosti vchytelia ukrainskoi movy i literatury v systemi pisliadyplomnoi osvity: dys. ..doktora ped. nauk: 13.00.04 / Instytut ped. osvity i osvity doroslykh NAPN Ukrainy. Kyiv, 419 s. [in Ukrainian]*

Syenko, S.I. (2002). *Rozvytok pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity v krainakh Zakhidnoi Yevropy (Anhliia, Frantsiia, Nimechchyna): dys. ... kand. ped. nauk: spets. 13.00.04 /Tsentralnyi instytut pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity APN Ukrainy. Kyiv, 269 s. [in Ukrainian].*

Sosnova, I. (2024). *Sutnist pedahohichnoi tekhnolohii dystantsiinoho navchannia v systemi pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity. Humanizatsiia navchalno-vykhovnogo protsesu: zbirnyk naukovykh prats / Za zah. red. doktora ped. nauk, prof. S.A.Saiapinoi. Kramatorsk: Vydavnytstvo TsTRI «Drukarskyi dim», (1 (105)). S. 90–97. [in Ukrainian].*

Stratehiia rozvytku osvity i nauky do 2030 roku: koly i choho ochikuvaty? (2023). Ukrinform – aktualni novyny Ukrainy ta svitu. URL: <http://surl.li/eqhlf> [in Ukrainian].

Bolam, R. (1982). *Inservice Education and Training of Teachers. Paris : OECD, 108 s. [in English].*

Dave, R.H. (1976). *Foundation of Lifelong Education: Some Methodological Aspects. Hambourg, 347 s. [in English].*

АНОТАЦІЯ

У статті зазначено, що особливе місце в системі освіти посідає післядипломна педагогічна освіта – один із найважливіших механізмів розвитку висококваліфікованих педагогів, основна форма навчання протягом усього життя. Узагальнивши наукові погляди представників психолого-педагогічних

досліджень, визначено, що післядипломна педагогічна освіта – це система підвищення кваліфікації (розширення профілю), стажування та перепідготовки чи отримання іншої спеціальності педагогічними працівниками, що сприяє неперервному професійному розвитку, формуванню загальних і спеціальних компетентностей, підвищенню професійного рівня, педагогічної майстерності, загальної культури через поглиблення, розширення й оновлення професійно-педагогічних знань, вироблення умінь, навичок, здібностей упродовж життя. На основі системного аналізу потрактувань, констатовано, що в дефініції терміну «дистанційне навчання» вирізняють та науково обґрунтовують такі його складники, як навчання в синхронній та асинхронній формі; елементами освітнього процесу є організаційні форми, зміст, цілі, методи, засоби навчання, суб'єкти навчання, засоби інформаційних та телекомунікаційних технологій. Підкреслено, що дистанційне навчання в закладах післядипломної педагогічної освіти реалізується через застосування дистанційної форми як окремої форми навчання, використання технологій дистанційного навчання для забезпечення навчання в різних формах. Наголошено, що успішне запровадження дистанційного навчання в післядипломну педагогічну освіту залежить від таких складників: організаційного, педагогічного, інформаційного та підготовленості кожного з них до освітньої діяльності. Підсумовано, що впровадження дистанційного навчання в післядипломну педагогічну освіту забезпечує доступність освіти (навчання без відриву від основної роботи), якість навчання (застосування сучасного, інтерактивного навчально-методичного забезпечення), варіативність навчання (дистанційні курси, вільний вибір послідовності та порядку вивчення матеріалу), задоволення професійних інтересів (урахування підготовки та можливостей, індивідуальний підхід), економія коштів тощо.

Ключові слова: дистанційне навчання, післядипломна педагогічна освіта, дистанційне навчання в системі післядипломної освіти.

УДК 373.5.091.3:908:003

SEMIOTIC APPROACH IN SCHOOL LOCAL STUDIES

СЕМІОТИЧНИЙ ПІДХІД У ШКІЛЬНОМУ КРАЄЗНАВСТВІ

Ірина Ніконова

здобувач 3 освітньо-наукового рівня
вищої освіти, спеціальності
011 Освітні, педагогічні науки
E-mail: nikonovairyna1981@gmail.com
ORCID 0000-0002-6911-9435
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Iryna Nikonova

applicant of the 3rd educational and
scientific level higher education specialty
011 Educational, pedagogical sciences
E-mail: nikonovairyna1981@gmail.com
ORCID 0000-0002-6911-9435
SHEI «Donbas State Pedagogical
University», Ukraine

ABSTRACT

The article deals with semiotics as a science of signs and their meanings, which can be used to analyze and interpret cultural and historical phenomena in the context